

ИЗ АРХИВСКЕ ГРАЂЕ

Добривоје ЈОВАНОВИЋ
Историјски архив
Јагодина

РАСПИСИ ЈАГОДИНСКОГ НАЧЕЛСТВА О СПРЕЧАВАЊУ ПОБУНЕ У СРБИЈИ 1848. ГОДИНЕ

Незадовољство управом уставобранитеља било је присутно од готово самог почетка вршења власти. Роварења кнезова Милоша и Михаила посебно су оптерећивала власт јер су довела до подизања неколико побуна Обреновићевих присталица. Због тога су сви слични покушаји уносили велики страх код уставобранитеља и кнеза Александра Карађорђевића.

Плашећи се сличних настојања бивших кнезова, 1848. године власти су спровеле опсежне припреме за спречавање њиховог могућег преласка у Србију. У фонду Начелства окружја јагодинског постоје расписи са упутствима о деловању на спречавању преласка бивших кнезова, и могуће побуне њихових присталица. На Јагодину се иначе посебно мотрило. Извесни Риста Панић, терзија из Јагодине, ухапшен је маја 1848. године у Жагубици. Разлог је био изношење чињеница, које су у Јагодини препричаване на основу писања бечких новина, које је добијао кнез Милета Радојковић, а односиле су се на договор кнеза Милоша и Томе Вучића-Перишића око рушења кнеза Александра Карађорђевића уз помоћ 100.000 руских војника и на споразум Мите Љотића из Смедерева с Турцима за пребацивање топова из смедеревске тврђаве Србима у Војводини.

Начелству окружја јагодинског

По полуцејним доставленијем извештајима... Кнез Милош Обреновић отишао је између 8. и 9. т.м. ... изненада из Беча у Загреб, а одавде преко Осека... у Ириг. Као што је Књаз Милош од самог... од како је наше Отечество оставио, више пута до сада... немир и бунт, овде произвести, тако је и сада учинивши... у овако усколебеном времену веће части Европе, кад власт... странске не могу бодро надзиравати над немиром..., сагласио је се и договорио с Мацарима, да га пропусте овамо прећи, и мир, спокојство и благостаније нашег Отечества порушити, законитости и данашње наше политическо стање на прегрдну несрећу Србског народа упропастити.

Да би се Отечество наше оградило и заштитило од угрожаваћег му овог непријатеља, који је и само оно време, кад је у Србији био, највећа зла и тираније народу чинио и готово хтео цело Отечество својим незаконима грабљивости и највећим самовластијем упропастити, Попечитељство внутрених дела нашло је за нужно заповедати Начелству окр. тамошњег да узме и без икаквог одлагања учини нужним путе наредбу:

а) Да се у целом повереном му окружју највеће стареније од касателни полицајни и обштински власти да то објави, да се мир и добар поредак у земљи одржи.

б) Да се на подозрителне људе и мутљивце добро и бодро мотри, да ови међу народом не разпростиру речи које би служиле на усколебање мира и доброга поретка и на привлачење на ползу непријатеља Отечества. И ако би се ма гди овакви мутљивац показао, да се одма увати, на најстрожији испит предузме и подобателно поступити.

в) Начелничество ће ово стареније своје на то обратити, да не би бунтовници гди успели и народ заузели, а ако би у случају ма гди покушеније учинили, Начелство Окружно само собом повереном му наредбом, да се постара бунтовнике сатрти и побити, имајући одма при појавленију бунтовника, Г. Попечитеља внутр. дела у Крагујевцу налазећег се известити као и Попечитељство ово и суседна му окружна начелничества, који ће бити дужна одма наоружаном руком... притећи... срески Начелници да се непрестано у народу налазе... Начелничество учинити наредбу, да све у приправност..., како би се у случају појавленија бунтовника на... суседна начелства одма у помоћ притећи могао, ... последку налаже се, предпоменутом Начелничеству... домовим одпустити налазеће се војнике гарнизонске, ... пре у надлежне команде упутити.

Рн° 1665.
14. маја 1848.
у Београду

У одсуству Г. Попечитеља
прив. Помоћник Попечитеља
внутр. Дела Подпуковник
Кавалир

Начелству окружја јагодинског

Поводом полученија известија, да су се оба бивша Књаза Милош и Михајло Обреновић границама нашим приближили с намером на Отачество наше напасти, Попечитељство внутрених дела ускорава предпоменутом Начелничеству доставити, да је Његова Светлост Господар и Књаз наш височајним преписанијем својим од 17. т.м. № 1 благоволило примити верховно повелителство над војском регуларном и народном противу ови непријатеља Отчества нашег, и потом у следству височајшег овог решенија све власти земаљска виша и нижа под непосредствене своје налоге ставити.

Уведомљавајући о овом предпоменуто Начелничество, Попечитељство внутрених дела налаже му, да о овом и све подвједомственему власти а посредством овог и цео народ Србски извести.

№ 461
18. мај 1848. год.
у Београду

у одсуствију Г. Попечитеља
привр. Помоћник Попечитеља
внутр. дела

Началству Округа Јагодинског.

В

Пошто је познато и обавештено, да су се оба
Павла Крива и Јовановић и Милоше Јовановић
урадилама кривичног притомства и мушкетера
на Вишеград италијанци. Поверљиво је да
урадило је. Обавештено је предочинио. На
Кривичној, да се у Новом Селу, у
Делу, да се у Новом Селу, да се у Новом Селу,
савремене своје оне 17. м. м. 17. в. Јовановића
урадило је. Вишеград и Вишеград и Вишеград
Кривичној и Јовановић и Јовановић
оба и Јовановића он италијанци, и Јовановић
урадило је. Вишеград и Вишеград и Вишеград
Влада Јагодинског Вишеград и Вишеград
и Вишеград и Вишеград и Вишеград.

У Вишеград и Вишеград и Вишеград
Кривично, Јовановиће Вишеград и Вишеград
и Вишеград, да се у Вишеград и Вишеград и Вишеград
Влада и Вишеград и Вишеград и Вишеград
оба и Вишеград и Вишеград и Вишеград.

Л. Н. 1848.
18. Маја 1848. год.
у Београду.
Началство Округа
Јагодинског. Одр. Вишеград,
А. Јовановић.

Подпуномоћни Началства
Јагодинског Округа
Вишеград и Вишеград
Л. Н. 1848.
Д. Јовановић.

АС, 1107, ф. V, р-127/848

Распис Начелства Округа јагодинског
о спречавању побуне у Србији 1848. године

Начелству окружја јагодинског

Поводом разношеног гласа о приближавању ка нашим границама Милоша Обреновића и намераваном напасти на наше отечество и ово узнемири, издане Попечитељству внутраних дела наредбе, како би се мир и поредак у нашем отечеству ненарушено одржао, и како би се свако непријатељско покушаније муничтожило, благоволело је његова Светлост наш премилостиви Господар и Књаз, под 17. тек. vN^o 622 височаише одобрити с тим налогом да се Начелничеству и Начелници срески међутоим управљају по налозима, који су њим отпуштени од Попечитељства овог, и од Г. Попечитеља внутраних дела у Крагујевцу сада налазећег се, а кад нужно буде и кад се непријатељ појави, онда да ће и сама Његова Светлост свима непосредствено нуждне налоге издавати.

По високој дужности Његове Светлости отечество и народ свој бранити од сваког нападенија примивши се она у овом случају повелителства над целим војством употребиће и по благоупотребном свом старанију све мере на то, да мир и поредак у земљи одржи, као и свако покушаније непријатељско које би споља или из нутра против тога било најстрожије казнити, благоволила је у исто време положити свима земаљским властима у нарочиту дужност о одржанију мира и поретка старати се и Попечитељству овом наложити да учини наредбу да полицајне власти сваког оног који би се покушало на наруженије овог делом или словом дејствовати, одма увати и суду предан, који ће имати суштетвујућем о том закону од 22. октобра 1843. год. N° 1107/1163 без сваког и најмањег одлагања поступати и да се ово целом народу том обзнани, да Његова Светлост уздајући се на љубав и преданост народа, који му је досад указивао, држи да ће свако покушеније непријатељско бити осујећено.

За свако и најмање неодраженије које би се испуњавању наредбе односећи се на височајну ову жељу и вам, показало, Његова Светлост изјављује да ће власти високе и ниже, као и лица, када који да се ово показало, најстрожије одговору и казнити без сваког призренија подвргнути.

О височајнијем овом налогу уведомљавајући Попечитељство внутраних дела Начелничество окружја тамошњег препоручује му, да се како оно, тако и под ведомственим му срески начелници тачно и ревносно управљати имајући ово и народу уколико се њега тиче обзнанити.

N^o - 1712
21. маја 1848.
у Београду

У одсуству Г. Попечитеља Пе. Помоћник
Попечитеља внутраних дела Подполковник
Кавалер

Начелству окр. Јагодинског

Под 14. тек. м. Рn° 1665. уведемљено је од стране Попечитељства внутрених Дела предпоменуто Начелничество, о приближенију Милоша Обреновића к нашим границама, и о предпријатију његовим потајно на наше отечество напасти и овога мир и спокојство, као и благостање нарушити, а президијалним расписом од 16. тек. мес. на начелника Окружнога, јављено је како је и бивши Књаз Михајло сасвим изненада дошао на пароплову из Беча у Нови - Сад, са истом намером с којом и његов отац.

Покрај они извештаја наредбе који су у нашој земљи против овог приближенија Обреновића нашој граници и њине зле и погубне намере издаје, чињени су и ови кораци, те су власти Аустријске а и онострани Срби из пријатељства и љубави према отечеству нашем, знајући, да би свако покушеније од стране Обреновића, могло штетно за нас бити, учинили одма по својим местима и обштинама такове наредбе, да се и Михајло морао одма по доласку своме преко Загреба вратити натраг од куда је и дошао, њине присталице, који су се почели бити скупљати у чете, растурене, а Милош стављен је у Загребу под надзираније, одакле ће се и он доцније морати удаљити; и сада тако рећи, отечество наше од непријатељских покушаја и умишљаја ови злонамерника прилично обезбеђено.

По овоме оне строге и особите мере, које су од скоро против намере Обреновића учињене, постале су за сада излишне, као што су у следству височајног налога од части истекшим наредбама овог Попечитељства и укинуте, а остале све, које на предострожност и бодру обзиратељност за одржаније мира и спокојства иду, морају и у напредак стално и извешителне остати. Зато Попечитељство внутрених дела са саобштењима наведеног осујећења за сад зликовачне намере Обреновића препоручују Начелничеству Окр. тамошњег да ово обзнани, и да и пак највећу ревност с припадајућим му чиновницима на то обрати, како ће свака непријатељска делатност дознавати и уништожавати, а мир, поредакредак и спокојство одржати.

Рn° 1774.
27. мај 1848.
у Београду

У отсут. Г. Попечитеља Пр.
Помоћник Попечитељства
внутрених Дела
Подполковник Кавалер